В.М. Горбенко¹, О.А. Коршець¹, Н.О. Королюк²

¹Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського, Київ

²Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків

ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВИХ МЕХАНІЗМІВ ДОСЯГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ПОЛІТИЧНИХ ЦІЛЕЙ В УКРАЇНІ З ВИКОРИСТАННЯМ КОНЦЕПЦІЙ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРАЛІЧУ ТА ОПЕРАЦІЙ НА ОСНОВІ ЕФЕКТІВ

В статті розглянуті існуючі погляди щодо можливих механізмів досягнення політичних цілей Російською Федерацією в Україні. Визначені можливі політичні цілі, сфери впливу та ймовірні сценарії для досягнення Російською Федерацією своєї мети. Проведено аналіз основних концепцій стратегічного паралічу, центрів ваги, операції на основі ефектів, які можуть бути теоретичною основою дисфункції державної системи. Визначені можливі варіанти впливу Російської Федерації в різних сферах. Обґрунтовано загрозу проведення комбінованої інформаційної та стратегічної повітряної операції, як дієвого механізму досягнення політичних цілей Російської Федерації в Україні.

Ключові слова: дисфункція державної системи, інформаційна операція, операція на основі ефектів, повітряно-наступальна операція, політичні цілі, стратегічна повітряна операція, стратегічний параліч, сфери впливу, центри ваги.

Вступ

Постановка проблеми. Прагнення нових світових гравців, в тому числі, Російської Федерації (РФ) до нового перерозподілу сфер впливу в умовах багатопольярного світу, створює передумови втягнення значної кількості країн до воєнних дій у різних регіонах.

Враховуючи географічне розташування України та зважаючи на імперативи сусідніх країн, існуватиме постійна загроза для її цілісності та суверенітету [1–7].

Агресія з метою зміни зовнішньополітичного курсу України, отримання контролю як за всією територією, так і окремими регіонами, з боку однієї держави, може стати тригером для аналогічних дій інших країн [2; 7].

В межах реалізації Росією підступної неоімперської політики, проти України продовжується так звана “гібридна війна”, яка характеризується, як веденням військових дій, так і використанням широкого спектру політичних, економічних, енергетичних та інформаційно-пропагандистських заходів з метою дискредитації влади і збройних сил [2–7].

Аналіз триваючої з 2014 року війни на Сході України свідчить, що державні структури і населення країни виявилися мало підготовленими до оперативного, адаптивного та адекватного реагування на відповідні виклики, ризики, небезпеки і загрози. Це

створює умови для керованого хаосу і реалізації намірів РФ щодо зміни політичної влади та взяття під контроль території України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналітичні та наукові дослідження [8–11], свідчать про те, що під поняттям механізму досягнення політичних цілей розуміють складну управлінську категорію, яка визначається, як система політичних, економічних, соціальних, організаційних і правових форм, методів, способів і засобів впливу органів державного управління на систему іншої держави, з метою досягнення поставлених політичних цілей. Проте, в умовах триваючої “гібридної війни” і введення збройного конфлікту на Сході в стан замороженого, не слід відкидати можливість досягнення РФ політичних цілей в Україні за рахунок силового сценарію.

Зростання тривалості конфлікту, санкційного тиску західних країн, витрат на утримання квазідержавних формувань на окупованих територіях, спонукає РФ до пошуку нових варіантів (сценаріїв) дисфункції державної системи України.

Мета статті – дослідження та обґрунтування можливих механізмів досягнення Російською Федерацією політичних цілей в Україні з використанням силового сценарію та відкритої збройної агресії без наземного вторгнення регулярних військ.

Виклад основного матеріалу

Політична мета (стратегія) Російської Федерації по відношенню до України.

У загальному вигляді глобальними цілями РФ є послаблення конкурентів і відновлення статусу великої держави, яка, нехтуючи міжнародним правом, просуває свої інтереси з позиції сили, прагне до переформатування існуючого світового устрою за власним сценарієм під гаслом побудови “російського світу” [12–13].

Стратегічна мета РФ щодо України – послабити та децентралізувати нашу державу, привести до влади проросійське, підконтрольне РФ керівництво, зірвати її курс на євроінтеграцію, позбавити Україну фактичного суверенітету, повернувши під свій контроль. В той же час, активна протидія України із застосуванням військової сили, не дала можливості в повній мірі реалізувати “кримський” сценарій на сході нашої держави. Фактично, “гібридна війна” перетворилася у тривалий позиційний збройний конфлікт між двома країнами.

Політичні цілі та сфери впливу РФ для досягнення мети

Російська Федерація намагається виключити Україну із системи міжнародних відносин, перетво-

ривши її із суб’єкта на об’єкт у власному полі впливу та не допустити зближення з ЄС та НАТО [12–13]. За даних умов, у військово-політичному плані, території окремих районів Донецької та Луганської областей є лише інструментом впливу на українську та міжнародну політику, полігоном для подальшої “гібридної” експансії. Тому, РФ буде використовувати цей інструмент, доки не досягне своєї мети або, за певних умов, не відмовиться від неї.

Російська Федерація використовує всі можливі сфери впливу з відповідним тиском: політична, дипломатична, економічна, інформаційна, гуманітарна, військова.

Спеціальні та інші невійськові заходи у поєднанні з використанням протестного потенціалу місцевого населення виснажують державу морально, психологічно та економічно. Основний об’єкт дії інформаційно-психологічної війни – свідомість людини, основний спосіб дії – маніпуляція цією свідомістю, арсенал – відпрацьовані маніпулятивні технології [12–14].

Таким чином, досягнення політичних цілей РФ в Україні можливе за умов слабкості її влади, міжнародної ізоляції, розколу у суспільстві, деградації економіки, а також зниження дієздатності та деморалізації силових структур (рис. 1).

Рис. 1. Цілі Російської Федерації у різних сферах (галузях) для досягнення стратегічної мети

Сценарії досягнення політичних цілей РФ в Україні

Комплексна оцінка ситуації та формування можливих сценаріїв досягнення політичних цілей РФ в Україні потрібні для побудови власної стратегії та вироблення варіантів врегулювання конфлікту на Сході. До якого сценарію більше схиляється РФ, впевнено сказати не можна. Логіка дій агресора залежить від великої кількості факторів і обставин, що виходять далеко за межі проблеми Донбасу та українсько-російських відносин.

Можливими сценаріями досягнення політичних цілей РФ в Україні є [1–3; 13]:

1) залишення України у сфері власного впливу невійськовими засобами. Реалізація даного сценарію дозволить:

- досягти потрібної розстановки політичних сил в Україні;
- повернути законодавче закріплення позаблокового статусу України;
- дистанціювати Україну від Заходу;
- забезпечити вступ України до ЄАЕС та ОДКБ;
- прискорити скасування західних санкцій;
- здійснити федералізацію України з наданням особливого статусу “ДНР” і “ЛНР” у її складі – з правом визначати власний зовнішньополітичний курс;

2) використання РФ силового сценарію, за умов неспроможності досягнення політичних цілей невійськовими засобами: масований комплексний удар по Україні одночасно з кількох напрямків (Донбас, Крим, Чорноморське узбережжя, Придністров’я, Білорусь) із застосуванням регулярних військ з метою утворення підконтрольній РФ дуги, що з’єднає Придністров’я і Крим з власною територією. Проте, реалізація будь-якого з цих сценаріїв вимагатиме значних ресурсів.

Дедалі більш критичною стає суперечність між станом економіки РФ та її зовнішньополітичними амбіціями. Навіть за умов локальних успіхів, РФ надалі буде складно їх досягати, утримувати, і тим більше розвивати, – якщо цей тягар не перекласти на суб’єкти-жертви.

Слід зазначити, що концепція створення “керovanого хаосу” (підриву противника зсередини) була апробована та активно використовується США та НАТО – в Косові, Іраку, Лівії, Сирії, а також РФ на пострадянському просторі.

Події на Сході України подібні діям РФ в Південній Осетії, Абхазії, Нагірному Карабасі, Придністров’ї і, певною мірою, в анексованому Криму. Зокрема йдеться про створення силовим шляхом

повністю залежного та підконтрольного проросійського анклаву у вигляді “невизнаних республік” з маріонетковим “урядом” і штучними атрибутами псевдодержавності [1; 3–6; 14].

В жодному зі створених РФ конфліктів не досягнуто стратегічної мети.

Кількість та тривалість конфліктів постійно зростає, зростають витрати на їх підтримання, проте це не дає очікуваних результатів. Тому, застосування РФ воєнної сили з метою пришвидшення отримання ефекту від “керovanого хаосу” цілком вірогідне.

Для цього, РФ постійно збільшує кількість своїх військ поблизу українських кордонів і на окупованих територіях, модернізує та створює нові ударні оперативні сили, перевіряє на практиці концепції їх застосування в умовах операцій нової генерації. Ці сили мають наступальну спрямованість та є інструментом агресії.

Тому, загроза повномасштабного вторгнення російських військ залишається цілком реальною і може прогнозуватися як один з можливих наступних етапів гібридної війни проти України.

Аналіз концепцій для досягнення дисфункції державної системи

В діях РФ можна відстежити певні тенденції, які спрямовані на поетапне впровадження концепцій: стратегії непрямих дій, “м’якої сили”, технології “керovanого хаосу” (“кольорових революцій”), тощо [15–20]. Дані підходи базуються на поглядах Сун Цзи та Клаузевіца, які надавали першочергове значення політичним аспектам війни та маніпулюванню керівництвом держави, а не знищенню військової сили [16–17; 21].

В сучасній війні, перемога над противником, насамперед, досягається дисфункцією його державної системи без повного руйнування її критичних складових – “п’ять кілець” Дж. Уордена: політичне керівництво країни, життєво необхідні ресурси, інфраструктура, населення, розгорнуті угруповання військ (сил).

Згідно його теорії, необхідно вирахувати та уразити тільки критичні вузли, так звані, “центри ваги”, якими є зв’язки та взаємні відношення між “кільцями”, рівно як і окремі елементи кожного “кільця”. У випадку нейтралізації будь-якого “кільця”, ефективне функціонування всієї системи порушується.

При цьому, ступінь критичності порушення функціонування визначається в залежності від місця “кільця” в державній системі (рис. 2) [22–25].

Рис. 2. Критичні складові державної системи

В основі даної теорії бажаним результатом є добровільна або примусова зміна політичного курсу держави шляхом часткового або повного паралічу свідомості та волі керівництва країни.

З огляду на окреслені тенденції, цілком ймовірно, що РФ для реалізації силового сценарію, може обрати концепцію “стратегічного паралічу”. Удо-

сконалена модель сучасного операційного середовища на основі теорії “п’яти кілець” Дж. Уордена доповнена ще одним кільцем – інформація, яка об’єднує усі інші (рис. 3) [26–28]. Дана концепція, неодноразово апробована США і НАТО в різних конфліктах та упродовж тривалого часу активно досліджується експертами РФ [16–17; 19–20].

Рис. 3. Взаємопов’язане операційне середовище

Оптимальними діями для реалізації цієї концепції є удари з повітря по основних стратегічних цілях на всій території країни, насамперед, по об’єктах структури держави противника, економіки, а не його військах (силах). Це дозволяє мінімізувати втрати, а за певних умов, уникнути безпосереднього зіткнення військ, досягнути політичної мети без наземного вторгнення та окупації, мінімізувати витрати та ризики [29–30].

Після операції “Буря пустелі”, ця модель була відпрацьована в Югославії в операції “Союзницька Сила”. Повітряні сили коаліції завдавали удари не тільки по воєнних об’єктах та військах, але і по

об’єктах критичної інфраструктури: залізничних шляхах, мостах, телевізійних і радіостанціях, промислових підприємствах та інших об’єктах, відповідальних за забезпечення життєдіяльності населення. У поєднанні з потужною інформаційною кампанією, досягався комбінований ефект – прискорення виснаження національних ресурсів, виникнення у населення відчуття незахищеності, розчарування та невдоволення керівництвом країни, подавлення волі до супротиву.

Результатом такої операції є досягнутий фізичний, функціональний або психологічний ефект (операції на основі ефектів) [30].

Стратегічна повітряна операція, як механізм досягнення політичної мети РФ в Україні.

Досвід агресії РФ в Україні із застосуванням регулярних військових формувань, засвідчив зростання втрат і збільшення опору по мірі просування вглиб території України. Подальше вторгнення неминуче призвело б до збільшення угруповання військ (сил) та зростання тривалості операції, а отже і витрат ресурсів на її проведення. За активної фази конфлікту, РФ вдалося досягти тільки тактичних успіхів на окремих напрямках. Досягнення оперативних успіхів вимагало збільшення масштабу агресії, що не було реалізовано [1; 4; 14].

Наразі, через відмову розв'язати конфлікт воєнним шляхом, відбувається його замороження. У будь-якому варіанті, це призведе до збільшення його тривалості та постійного зростання ресурсних витрат РФ. Як свідчать результати президентських та парламентських виборів в Україні, навіть за умов зміни правлячої еліти, швидкі зміни не настають. А відсутність швидкого результату не є прийнятним для РФ. За таких умов, кардинальним варіантом є прискорення руйнівних процесів всередині самої країни. Каталізатором таких процесів можуть бути внутрішні протести населення та розрив зв'язків між ним та політикумом. На сьогодні існує тільки два дієвих інструменти реалізації наведених концепцій. Це вплив в інформаційній сфері силами та засобами інформаційної боротьби, та вплив у фізичній сфері засобами повітряного нападу. Вплив в інформаційній сфері, як свідчить досвід, досягається відповідною інформаційною кампанією.

Проте, такий варіант також не дає швидкого результату. Саме тому, тільки комплексний цілеспрямований інформаційний та фізичний вплив на критичні “центри ваги”, які визначають життєвоважливі ресурси для населення, їх руйнування, здатний створити хаос, протест, який буде направлений на керівництво країни.

Джуліо Дзе вже в 1921 році визначив, що саме повітряні сили відіграватимуть найважливішу роль у війнах майбутнього.

Адже тільки вони можуть забезпечити досягнення ефектів, уражаючи ключові “центри ваги” на всій території країни противника одночасно [31].

Військово-повітряні сили повітряно-космічних сил (ВПС ПКС) РФ за сукупністю кількісно-якісних показників спроможні провести стратегічну повітряну операцію під час якої, у взаємодії із засобами дальнього вогневого ураження інших видів збройних сил, завдати вибіркового високоточного удару по усьому спектру об'єктів критичної інфраструктури на усю глибину території України.

Станом на 2020 рік у складі авіації ВПС ПКС РФ очікується до 1 330 літаків, з яких: 838 винищувачів і перехоплювачів; 292 бомбардувальники та 200 штурмовиків.

Співвідношення кількості модернізованих і не модернізованих літаків різних типів, які будуть знаходитися на озброєнні ВПС, наведено на рис. 4. Значна кількість льотного і технічного складу військово-повітряних сил отримала бойовий досвід у Сирійській кампанії [32].

Рис. 4. Перспективний склад авіації ВПС ПКС РФ

Оцінити можливість проведення стратегічної повітряної операції ВПС ПКС РФ на території України можна на прикладі порівняння з подібною за

масштабом операцією “Буря пустелі” на території Іраку (рис. 5).

Рис. 5. Співрозмірність території України та Іраку для оцінювання масштабу можливої стратегічної повітряної операції

Результати порівняльного аналізу свідчать, що проведення на першому етапі повітряно-наступальної операції з метою завоювання переваги у повітрі, дозволить за 3-5 діб (до 450 літаковильотів) зруйнувати систему протиповітряної обо-

рони за рахунок ураження виключно аеродромів, літаків на них, засобів зенітних ракетних військ та радіотехнічних військ Повітряних Сил ЗС України (рис. 6) [33].

Рис. 6. Досвід боротьби із системою ППО в операції “Буря пустелі”

Завоювання переваги у повітрі створить сприятливі умови для проведення стратегічної повітряної операції, метою якої буде – руйнування стратегічної та регіональних систем життєво важливих для населення: електропостачання, забезпечення паливно-

мастильними матеріалами, тощо. За таких умов, упродовж 7-10 діб противник виконає основні завдання операції, витративши до 1200-1500 літаковильотів (рис. 7–8) [33].

Рис. 7. Витрати льотного ресурсу за фазами операції “Буря пустелі”

Слід зазначити, що для швидкого досягнення прийняттого результату, цілком достатньо зосередити зусилля лише на одному місті – столиці держави.

Обраний механізм досягнення політичних цілей шляхом проведення стратегічної повітряної операції із нанесенням повітряних ударів по обраних об’єктах на значній відстані від стратегічного “центру ваги” у поєднанні з мінімізацією супутніх втрат, може створити у суспільній свідомості уявлення про “непричетність” РФ до цих подій. Страте-

гічна повітряна операція в сукупності з інформаційною операцією, яка спрямована на насадження наративу: “уряд та президент нездатні знайти дієві механізми поліпшення ситуації”, із подальшим виведенням правлячої влади “з гри” призведуть до наростання невдоволення населення, та, як результат – до чергової революції із прогнозованою та керованою для РФ зміною влади. А за умови жорсткого подавлення протесту суспільства, будуть створені умови для введення “миротворчого” контингенту РФ.

Рис. 8. Витрати льотного ресурсу за категоріями цілей в операції “Буря пустелі”

Висновки

В статті проведено дослідження та обґрунтування можливих механізмів досягнення Російською Федерацією політичних цілей в Україні з використанням силового сценарію та відкритої збройної агресії без наземного вторгнення регулярних військ.

Триваюча “гібридна війна” РФ проти України, де поряд з веденням військових дій, використовується широкий спектр політичних, економічних, енергетичних та інформаційно-пропагандистських заходів з метою дискредитації влади і збройних сил, створює постійні виклики, ризики, небезпеки і формує умови для реалізації намірів РФ щодо зміни

політичної влади. Позбавити Україну фактичного суверенітету, повернувши під свій контроль РФ може тільки за умови послаблення, федералізації нашої держави, приходу до влади проросійського, підконтрольного РФ керівництва, відмови від курсу на євроінтеграцію.

Дисфункція державної системи можлива і цілком ймовірна за умови прогресуючої бездіяльності правлячої еліти, неврахування основних тенденцій, прикладів, уроків, еволюційних процесів, нехтування принципами розвитку держави та суспільства, зневажливого ставлення до історії та свого населення, загальнонародських цінностей та національних інтересів, а також приниження ролі збройних сил, як одного з гарантів безпеки держави. Проте, розгляд, у якості механізму досягнення політичних цілей РФ в Україні, тільки сукупності політичних, економічних, соціальних, організаційних і правових форм, методів, способів і засобів впливу органів державного управління на систему іншої держави без безпосереднього фізичного впливу значно обмежує множину можливих сценаріїв досягнення політичних цілей, які не дають потрібного швидкого результату. Визначено, що в сучасній війні, перемога над противником, досягається, насамперед, дисфункцією його державної системи без повного руйнування її критичних складових: політичне керівництво країни, життєво необхідні ресурси, інфраструктура, населення, інформація та розгорнуті угруповання військ (сил). На підставі аналізу концепцій керованого хаосу, стратегічного паралічу, центрів ваги, операції на основі ефектів, визначено які з них можуть бути теоретичною основою для дисфункції державної системи. З огляду на окреслені тенденції,

цілком ймовірно, що РФ, може обрати концепцію “стратегічного паралічу”.

На підставі аналізу досвіду реалізації концепцій дисфункції державної системи таких країн як Ірак та Югославія, обґрунтовано загрозу проведення комбінованої інформаційної та стратегічної повітряної операції, як дієвого механізму досягнення політичних цілей РФ в Україні. Визначені можливі характер, масштаб та ресурси для її проведення. Оптимальними діями для реалізації цієї концепції є удари з повітря по основних стратегічних цілях на всій території країни, насамперед, по об’єктах структури держави, економіки, а не військах (силах). Це дозволяє мінімізувати втрати, а за певних умов, уникнути безпосереднього зіткнення військ, досягнути політичної мети без наземного вторгнення та окупації, мінімізувати витрати та ризики.

Зважаючи на наведені механізми досягнення РФ політичних цілей в Україні на основі концепцій стратегічного паралічу, центрів ваги та операції на основі ефектів, слід далі посилювати обороноздатність країни в усіх сферах, в першу чергу, в інформаційній та повітряній. Необхідно послідовно проводити єдину гнучку державну політику, інтеграцію сил та засобів сектору безпеки і оборони, створювати та впроваджувати в життя єдину систему взаємоузгоджених і всебічно зважених заходів економічного, політичного, інформаційного та воєнного характеру, адекватних викликам та загрозам. За умови модернізації економіки, соціальної сфери, системи управління, сил оборони, насамперед Повітряних Сил, Україна буде здатна протистояти агресії РФ і зможе реалізувати прийнятну модель врегулювання конфлікту на Донбасі.

Список літератури

1. Пашков М. Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання: аналітична доповідь / М. Пашков. – К.: Центр Разумкова, 2019. – 144 с.
2. Мартинюк В. Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і східного партнерства / В. Мартинюк. – К.: Центр глобалістики “Стратегія ХХІ”, 2018. – 105 с.
3. Полумієнко С.К. Гібридна війна, її окремі передумови, стратегії та наслідки / С.К. Полумієнко // Вісник Національної академії наук України. – 2017. – № 8. – С. 72-82.
4. Левченко О.В. Еволюція гібридної війни Російської Федерації проти України / О.В. Левченко // Наука і оборона. – 2017. – № 2. – С. 11-16
5. Князев Д. Деструктивні чинники гібридної війни / Д. Князев, С. Князев // Бизнес и безопасность. – 2017. – № 4. – С. 2-6.
6. Киричок А.П. Гібридна війна як феномен військово-інформаційної думки ХХІ ст. / А.П. Киричок // Держава та регіони. – 2017. – № 2. – С. 26-30.
7. Сенченко О. Новий виклик людству – гібридна війна / О. Сенченко // Вісник Книжкової палати. – 2017. – № 5. – С. 41-45.
8. Федорчак О.В. Класифікація механізмів державного управління [Електронний ресурс] / О.В. Федорчак // Науковий вісник. – 2008. – № 1. – Режим доступу: http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf.
9. Бакуменко В.Д. Державне управління / В.Д. Бакуменко, Д.О. Безносенко, І.М. Варзар. – К.: УАДУ, 2002. – 228 с.
10. Приходченко Л.Л. Забезпечення ефективності державного управління: теоретико-методологічні засади: монографія / Л.Л. Приходченко. – Одеса: Оптимум, 2009. – 300 с.
11. Пал Л. Аналіз державної політики / Л. Пал. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
12. Герасимчук С. Поява нових глобальних та регіональних гравців. Формування багатополярного світу [Електронний ресурс] / С. Герасимчук, Я. Матійчик // Портал зовнішньої політики. – 2017. – Режим доступу: <http://fpp.com.ua/majbuynye-bezpekovye-seredovyshhe-2030/>.
13. Майбутнє безпекове середовище 2030: стратегічне передбачення (попередній опис) – К.: МОУ, 2019. – 53 с.

14. Полумієнко С.К. Український вибір: виклики та перспективи. Спецвипуск. Україна в умовах гібридної війни / С.К. Полумієнко – Запоріжжя: КЗ “ЗОУНБ” ЗОР, 2017. – 38 с.
15. Соловьев А.И. Политическая теория, политические технологии / А.И. Соловьев. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 559 с.
16. Савин Л.В. Пять стратегических колец Урдена и петля Бойда НОРД / Л.В. Савин. – Режим доступа: https://www.academia.edu/39347264/Пять_стратегических_колец_Урдена_и_петля_Бойда_НОРД.
17. Савин Л.В. Сетцентричная и сетевая война. Введение в концепцию: монография / Л.В. Савин. – М.: МОД “Евразийское движение”, 2011. – 130 с.
18. Ткаченко А.Л. Інформаційний вплив та його складові / А.Л. Ткаченко, Ю.В. Пилипчук, Л.Г. Троцько // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Інформаційний вимір гібридної війни: досвід України”. – К.: НУОУ, 2017. – 104 с. (89-90).
19. Попов И.М. Война будущего: взгляд из-за океана. Военные теории и концепции современных США / И.М. Попов. – М.: АСТ-Астрель, 2004. – 444 с.
20. Савин Л.В. Новые способы ведения войны. Как Америка строит империю / Л.В. Савин. – Санкт-Петербург: Питер, 2016. – 352 с.
21. Ralph D.Th. Chasing the Centre of Gravity in the Age of Accelerations [Electronic resource] / D.Th. Ralph // ISPSW Strategy Series: Focus on Defense and International Security. – 2018. – No. 550. – P. 1-6. – Available at: https://www.ispsw.com/wp-content/uploads/2018/05/550_Thiele.pdf.
22. John A.W. The Enemy Asa System / A.W. John // Air Power Journal. – 1995. – No. 1(9). – P. 40-55. – Available at: https://www.airuniversity.af.edu/Portals/10/ASPJ/journals/Volume-09_Issue-1-Se/1995_Vol9_No1.pdf.
23. David S.F. John Boyd and John Warden. Air Power’s Quest for Strategic Paralysis. School of Advanced Airpower Studies // S.F. David. – Alabama: Air University Press, 1995. – 59 p. – Available at: <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a291621.pdf>.
24. Rich G. Personal Theories of Power: Air Power – Annihilation, Attrition, and Temporal Paralysis [Electronic resource] / Security Policy – Armed Forces – Media // G. Rich. – 2015. – Available at: <https://www.offiziere.ch/?p=23022>.
25. David R.M. The Air Campaign: John Warden and the Classical Airpower Theorists / R.M. David. – Alabama: Air University Press, 1999. – 96 p.
26. Joint Battle Damage Assessment Course Syllabus. Joint Targeting School Joint Staff, Virginia Beach: Joint Staff J-7, 2015. – P. 1-13. – Available at: <https://ru.scribd.com/document/359515469/Battle-Damage-Course-Syllabus>.
27. Joint Targeting School Student Guide, Joint Targeting School Dam Neck, Virginia Effective, USA: 2017. – 251 p.
28. Curtis M.S. Joint Publication 3-60 Joint Targeting / M.S. Curtis, USA: 2013. – 138 p.
29. John A.W. The Air Campaign: Planning for Combat / A.W. John. – USA: Books Express Publishing, 2011. – 224 p.
30. Скорик А.Б. Аналіз операції “Союзницька Сила” і оцінка її впливу на зміну стратегії оборони США / А.Б. Скорик, В.В. Воронин, О.М. Доска // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. – 2009. – № 3(21). – С. 19-22.
31. Дуэ Д. Господство в воздухе / Д. Дуэ. – М.: АСТ, 2003. – 608 с.
32. Аналіз операційного середовища та ймовірні сценарії застосування Повітряних Сил Збройних Сил України / С.С. Дроздов, В.В. Тюрін, О.А. Коршець, В.М. Горбенко // Наука і оборона. – 2019. – № 3. – С. 25-30.
33. Thomas A.K. Revolution in Warfare?: Air Power in the Persian Gulf / A.K. Thomas, C. Eliot. – Saint Louis: Naval Institute Press, 1995. – 344 p.

References

1. Pashkov, M. (2019), “*Viina na Donbasi: realii i perspektivy vreguluvannia*” [Donbass War: Realities and Prospects for Settlement], Centr Razumkova, Kyiv, 144 p.
2. Martinuk, V. (2018), “*Gibrydni zagrozy Ukrainy i suspilna bezpeka. Dosvid ES i shidnogo partnerstva*” [Hybrid threats to Ukraine and public security. The experience of the EU and the Eastern Partnership], Centr Globalistiky “Strategia XXI”, Kyiv, 105 p.
3. Polumienko, S.K. (2017), “*Gibrydna viina, ii okremi peredumovy, strategii ta naslidki*” [Hybrid war, its separate prerequisites, strategies and consequences], *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, No. 8, pp. 72-82.
4. Levchenko, O.V. (2017), “*Evolucia gibridnoi viini Rosiiskoi Federacii proti Ukrainy*” [The evolution of the hybrid war of the Russian Federation against Ukraine], *Science and Defense*, No. 2, pp. 11-16.
5. Kniazev, D. and Kniazev, S. (2017), “*Destruktyvni chinniki gibridnoi viiny*” [The destructive factors of hybrid warfare], *Business and Security*, No. 4, pp. 2-6.
6. Korychok, A.P. (2017), “*Gibridna viina iak fenomen viiskovo-informatsiinoi dumki XXI st.*” [Hybrid War as a Phenomenon of Military Information Thought of the 21st Century], *State and Regions*, No. 2, pp. 26-30.
7. Senchenko, O. (2017), “*Novii vyklik ludstvu – gibridna viina*” [A new challenge to humanity is the hybrid war], *Bulletin of the Book Chamber*, No. 5, pp. 41-45.
8. Fedorchak, O.V. (2008), “*Klasifikatsia mekhanizmv dergavnogo upravlinna*” [Classification of mechanisms of public administration], *Scientific Bulletin*, No. 1, available at: www.lvivacademy.com/vidavnytstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf.
9. Bakumenko, V.D., Bezsonenko, D.O. and Vazar, I.M. (2002), “*Dergavne upravlinna*” [Public administration], UADY, Kyiv, 228 p.
10. Pryhodchenko, L.L. (2009), “*Zabezpechennia efektyvnosti derzavnogo upravlinnia: teoretyko-metodologichni zasady*” [Ensuring the efficiency of public administration: theoretical and methodological principles], Optimum, Odesa, 300 p.
11. Pal, L. (1999), “*Analiz derzzavnoi polityki*” [Analysis of public policy], Osnovy, Kyiv, 422 p.
12. Gerasimchuk, S. and Matiichuk, Y. (2017) “*Poiava novykh globalnykh ta regionalnykh gravciv. Formuvannia bagatopoliarnogo svitu*” [The emergence of new global and regional players. Formation of a multipolar world], *Foreign Policy Portal*, available at: www.fpp.com.ua/majbuynye-bezpekove-seredovyshhe-2030/.
13. The Armed Forces of Ukraine (2019), “*Maibutnie bezpekove seredoviche 2030: strategichne peredbachennia (poperedniy opys)*” [Future Security Environment 2030: Strategic Prediction (Preliminary Description)], Kyiv, 53 p.

14. Polumiienko, S.K. (2017), "Ukrainskii vybir: vikliki ta perspektivi" [The Ukrainian Choice: Challenges and Prospects], KZ "ZOUNB" ZOR, Zaporizhzhia, 38 p.
15. Soloviov, A.I. (2000), "Politologia: Politicheskaia teoria, politicheskie tekhnologii" [Political science: Political theory, political technologies], Aspekt Press, Moscow, 559 p.
16. Savin, L.V. (2019), "Piat strategicheskikh kolec Uordena i petlia Boida NORD" [Ward's five strategic rings and Boyd OODA's loop], available at: www.academia.edu/39347264/Пять_стратегических_колец_Уордена_и_петля_Бойда_НОРД.
17. Savin, L.V. (2011), "Setecentrichnaia i setevaia voina. Vvedenie v koncepciu" [Network-centric and network warfare. Introduction to the concept], Evraziiskoe dvizhenie, Moscow, 130 p.
18. Tkachenko, A.L., Pylypchuk, Yu.V. and Trotsko, L.H. (2017), *Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, "Informatsiinyi vymir gibridnoi viiny: dosvid Ukrainy"* [Information dimension of hybrid warfare: Ukraine's experience], National Defense University of Ukraine, Kyiv, 104 p.
19. Popov, I.M. (2004), "Voina budushego: vzgliad iz-zha okeana. Voennye teorii i koncepcii sovremennih USA" [The war of the future: a view from across the ocean. Military theories and concepts of the modern United States], AST Astrel, Moscow, 444 p.
20. Savin, L.V. (2016), "Novie sposoby vedenia voyny. Kak Amerika stroit imperiu" [New ways of waging war. How America Builds an Empire], Piter, St. Petersburg, 352 p.
21. Ralph, D.Th. (2018), Chasing the Centre of Gravity in the Age of Accelerations, *ISPSW Strategy Series: Focus on Defense and International Security*, No. 550, pp. 1-6, available at: www.ispsw.com/wp-content/uploads/2018/05/550_Thiele.pdf.
22. John, A.W. (1995), The Enemy Asa System, *Air Power Journal*, No. 1(10), pp. 40-55, available at: www.airuniversity.af.edu/Portals/10/ASPJ/journals/Volume-09_Issue-1-Se/1995_Vol9_No1.pdf.
23. David, S.F. (1995), *John Boyd and John Warden. Air Power's Quest for Strategic Paralysis. School of Advanced Airpower Studies*, Air University Press, Alabama, 59 p., available at: www.apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a291621.pdf.
24. Rich, G. (2020), *Personal Theories of Power: Air Power – Annihilation, Attrition, and Temporal Paralysis*, Security Policy – Armed Forces – Media, available at: www.offiziere.ch/?p=23022.
25. David, R.M. (1999), *The Air Campaign: John Warden and the Classical Airpower Theorists*, Air University Press, Alabama, 96 p.
26. Joint Targeting School Joint Staff (2015), *Joint Battle Damage Assessment Course Syllabus*, Joint Staff J-7, Virginia Beach, pp. 1-13, available at: www.ru.scribd.com/document/359515469/Battle-Damage-Course-Syllabus.
27. Joint Targeting School Dam Neck (2017), *Joint Targeting School Student Guide*, Virginia Effective, USA, 251 p.
28. Joint Publication 3-60 (2013), *Joint Targeting*, USA, 138 p.
29. John, A.W. (2011), *The Air Campaign: Planning for Combat*, Books Express Publishing, USA, 224 p.
30. Skorik, A.B., Voronin, V.V. and Doska, O.M. (2009), "Analiz operatsii "Souznicna syla" i ocinka ii vplivu na zminu strategii USA" [An Analysis of the Allied Force's Orientation and an Assessment of its Impact on Changing the US Defense Strategy], *Collection of Scientific Works of Kharkiv University of the Air Force*, No. 3(21), pp. 19-22.
31. Due, D. (2003), "Gospodstvo v vozduhu" [Air superiority], AST, Moscow, 608 p.
32. Drozdov, S.S., Turin, V.V., Korshets, O.A. and Gorbenko, V.M. (2019), "Analiz operatsiinogo seredovisha ta imovirni scenarii zastosuvania Povitrianih Sil Zbroinih Sil Ukrainy" [Operational environment analysis and likely scenarios for the use of the Air Force], *Science and Defense*, No. 3, pp. 25-30.
33. Thomas, A.K. and Eliot, C. (1995), *Revolution in Warfare?: Air Power in the Persian Gulf*, Naval Institute Press, Saint Louis, 344 p.

Надійшла до редколегії 03.02.2020

Схвалена до друку 10.03.2020

Відомості про авторів:**Горбенко Володимир Михайлович**

кандидат військових наук доцент
професор кафедри
Національного університету оборони
України ім. І. Черняхівського,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-7030-0995>

Коршець Олена Антонівна

кандидат технічних наук
заступник начальника кафедри
Національного університету оборони
України ім. І. Черняхівського,
Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-7225-0848>

Королюк Наталія Олександрівна

кандидат технічних наук доцент
заступник начальника кафедри
Харківського національного університету
Повітряних Сил ім. І. Кожедуба,
Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-2865-5899>

Information about the authors:**Volodymyr Horbenko**

Candidate of Military Sciences Associate Professor
Professor of Department
of Ivan Chernyakhovsky National
Defense University of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-7030-0995>

Olena Korshets

Candidate of Technical Sciences
Deputy Chief of Department
of Ivan Chernyakhovsky National
Defense University of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-7225-0848>

Natalia Korolyuk

Candidate of Technical Sciences Associate Professor
Deputy Chief of Department
of Ivan Kozhedub Kharkiv
National Air Force University,
Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-2865-5899>

ОЦЕНКА ВОЗМОЖНЫХ МЕХАНИЗМОВ ДОСТИЖЕНИЯ ПОЛИТИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ В УКРАИНЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ КОНЦЕПЦИЙ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПАРАЛИЧА И ОПЕРАЦИИ НА ОСНОВЕ ЭФФЕКТОВ

В.М. Горбенко, Е.А. Коршец, Н.А. Королюк

В статье рассмотрены существующие взгляды относительно возможных механизмов достижения политических целей Российской Федерацией в Украине. Определены возможные политические цели, сферы влияния и вероятные сценарии достижения Российской Федерацией своей стратегической цели. Проведен анализ основных концепций стратегического паралича, центров тяжести, операций на основе эффектов, которые могут быть теоретической основой дисфункции государственной системы. Определены возможные варианты воздействия Российской Федерации в различных сферах. Обосновано угрозу проведения комбинированной информационной и стратегической воздушной операции, как действенного механизма достижения Российской Федерацией политических целей в Украине. Проведенный анализ свидетельствует, что дисфункция государственной системы возможна и абсолютно вероятна при условии прогрессирующей бездеятельности правящей элиты, не учёта основных тенденций, примеров, уроков, эволюционных процессов, игнорирования принципами развития государства и общества, пренебрежительного отношения к истории и своему населению, общечеловеческим ценностям и национальным интересам, а также преуменьшения роли вооружённых сил, как одного из гарантов безопасности государства. С целью не допущения реализации описанных сценариев достижения Российской Федерацией политических целей в Украине, необходимо последовательно проводить единую гибкую государственную политику, интеграцию сил и средств сектора безопасности и обороны, создавать и внедрять в жизнь единую систему взаимосогласованных и всесторонне выверенных мероприятий экономического, политического, информационного и военного характера, адекватных вызовам и угрозам. С учётом определенных механизмов достижения Российской Федерацией политических целей в Украине на основе концепций стратегического паралича, центров тяжести и операций на основе эффектов, следует и в дальнейшем усиливать обороноспособность страны во всех сферах, в первую очередь – в информационной и воздушной. При условии модернизации экономики, социальной сферы, системы управления, сил обороны, прежде всего Воздушных Сил, Украина будет способна противостоять агрессии Российской Федерации и сможет реализовать принятую модель урегулирования конфликта на Донбассе.

Ключевые слова: дисфункция государственной системы, операция на основе эффектов, воздушно-наступательная операция, политические цели, стратегическая воздушная операция, стратегический паралич, сферы влияния, центры тяжести.

ASSESSMENT OF POSSIBLE MECHANISMS OF ACHIEVEMENT BY RUSSIAN FEDERATION OF POLITICAL AIMS IN UKRAINE WITH THE USE OF CONCEPTIONS OF STRATEGIC PARALYSIS AND OPERATIONS ON BASIS OF EFFECTS

V. Horbenko, O. Korshets, N. Korolyuk

In the article considered existent approaches of relatively possible mechanisms for achievement of political aims of Russian Federation in Ukraine. There were defined political aims, spheres of influence and credible scenarios of achievement of the strategic target by Russian Federation. The analysis of basic conceptions of strategic paralysis, centers of gravity, operations on the basis of effects was conducted which can be theoretical basis for disfunction of the state system. Possible variants of impact by Russian Federation in different spheres were defined. The threat of realization to the combined information and strategic air operation was grounded, as an effective mechanism of achievement by Russian Federation of political aims in Ukraine. The conducted analysis testifies that disfunction of the state system is possible and absolutely credible at inactivity of ruling elite, ignoring of basic tendencies, examples, lessons, evolutionary processes, principles of development of the state and society, scornful attitude toward history and population, all mankind values and national interests, and also diminishing role of the armed forces, as one of safety guarantors of the state. With the purpose shutting out realization of the described scenarios of achievement by Russian Federation of political aims in Ukraine, it is necessary consistently conduct single flexible public policy, integration of army and facilities of sector of safety and defensive, create and inculcate in life the single system of the concerted and all-round events of economic, political, informative and military character which adequate to the calls and threats. Taking into account the certain mechanisms of achievement by Russian Federation of political aims in Ukraine on the basis of conceptions of strategic paralysis, centers of gravity and operations on the basis of effects, it is necessary in future to strengthen the defensive capacity of country in all spheres, foremost, in informative and air spheres. On condition of modernization of defensive components, first of all Air Forces, economic, social sphere and command and control system, Ukraine will be able to resist to aggression of Russian Federation and be able to realize the accepted model to settlement of Donbas conflict.

Keywords: disfunction of the state system, effects based operation, air offensive operation, political aims, strategic air operation, strategic paralysis, spheres of influence, centers of gravity.